

ضرورت توسعه ارتباط‌های برون‌سازمانی در مراکز ملی اطلاعاتی

دوره ۳۰ شماره ۴
ص.ص. ۸۹۹-۹۰۰

در مقایسه با کتابخانه‌های متعارف که مخاطبان مشخصی دارند و عمده خدمات خود را به آنها ارائه می‌کنند، مراکز اطلاعاتی ملی و منطقه‌ای مخاطبان گسترده‌تری (اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی) را باید پوشش دهند. اهمیت وجودی این مراکز در خدمات و برنامه‌های آنها برای انواع نهادها تجلی می‌یابد. اگر تا دو دهه پیش، مراکز اطلاعاتی تنها به ارائه خدمات حضوری به مراجعان پراکنده بسنده می‌کردند و انتظار بیشتری از آنها نمی‌رفت، اکنون شرایط بسیار متفاوت است و بقای این مراکز منوط به برقراری ارتباط ساختاریافته با انواع نهادها و مؤسسه‌هایی است که به‌دلیل ماموریت‌های خود نیازمند اطلاعات کاربردی و پردازش شده هستند.

از جمله این نهادها، می‌توان از وزارتخانه‌ها، مراکز پژوهشی کاربردی، و شرکت‌های دانش‌بنیان نام برد. چنین نهادهایی، به‌دلیل ماموریت‌های ملی و بعضاً منطقه‌ای و بین‌المللی خود، برنامه‌ها و خدماتی در دست اجرا دارند که اساساً متکی بر اطلاعات و دانش هستند. از سوی دیگر، آشکار است که خود این نهادها قادر نیستند همه اطلاعات مورد نیاز را در کتابخانه یا مرکز اطلاعاتی خود در دسترس داشته و یا راه‌ها و امکانات فراهم‌آوری آنها را در اختیار داشته باشند. دلایل این کاستی بسیار است: عدم آشنایی برخی از مدیران با ارزش و اهمیت اطلاعات در حیات سازمان، و در نتیجه، عدم تلاش برای تأمین امکانات و ساختار مورد نیاز برای مرکز اطلاع‌رسانی خود، عدم به‌کارگیری متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی، و ... آنچه عملاً در ایران و در ارتباط با مراکز اطلاعاتی در وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی می‌توان مشاهده کرد این واقعیت تلخ را اثبات می‌کند. برای نمونه، مرکز اسناد و کتابخانه مرکزی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور آن، که زمانی در وضعیت شکوفایی و کارآمدی بودند، در یک دهه گذشته پس از ادغام در استانداری‌ها، مورد بی‌توجهی دولت وقت

یادداشت
مدیریت اطلاعات

پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات

فصلنامه | علمی پژوهشی

شاپا (چاپی) ۲۲۳-۲۲۵۱

شاپا (الکترونیکی) ۲۳۱-۲۲۵۱

نمایه در ISC، LIS و Scopus

<http://jipm.irandoc.ac.ir>

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

قرار گرفته و رو به خاموشی گذارند. اکنون عمده متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران در کتابخانه‌های دانشگاهی و بعضاً عمومی به کار گرفته شده‌اند و بیشتر کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی تخصصی وزارتخانه‌ها و نهادهای دولتی از آنها بهره‌ای نمی‌برند.

در چنین وضعیتی، وظیفه اساسی مراکز ملی اطلاعاتی حمایت از وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در چارچوب مدیریت اطلاعات (یعنی فرایند یا مراحل گوناگون نیازشناسی، گزینش، فراهم‌آوری، سازماندهی، اشاعه و ارائه خدمت) است. بر این اساس، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری (شیراز)، کتابخانه ملی، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و مانند آنها می‌توانند با استفاده از دانش و تجربه خود و در قالب یک برنامه ساختاریافته با وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی ارتباط برقرار کرده و حتی نماینده‌ای را مأمور مدیریت و حفظ این ارتباط کنند. این رویکرد می‌تواند ضمن برآورده ساختن نیازهای آن سازمان‌ها، ارزش افزوده نیز ایجاد کند. برای مثال، شناسایی همه نهادهایی که به تولید و مدیریت کلان داده‌ها (Big data) می‌پردازند و معرفی آنها به سایر نهادها می‌تواند یک قدم بزرگ در مشارکت در داده‌ها در ایران به‌شمار رود. اکنون زمانی است که مراکز ملی اطلاعاتی باید از گسترش تفکر و یا مدیریت جزیره‌ای در ارتباط با مدیریت اطلاعات در وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی و نیمه‌دولتی جلوگیری کنند. اکنون، ضرورت ایجاد نظام ملی اطلاعات و یکپارچه‌سازی برنامه‌ها و خدمات مراکز اطلاعاتی در سطح ملی عینیت بارزتری یافته است. تجربه‌هایی که سایر کشورها در این زمینه به‌دست آورده‌اند و درس‌هایی که آموخته‌اند بهترین گواه برای توسعه ارتباط‌های برون‌سازمانی در مراکز ملی اطلاعات است.

سیدرحمت‌الله فتاحی

سرمدبیر